

Hestenes vil møte kvinnen som ble ydmyket

VI SNAUKLIPPET EN TYSKERTØS

«Vi visste hvor tyskertøsen bodde. Trengte oss inn og hentet henne ut. Så holdt vi fast og skar av håret med en sløv kniv. Unga gutter fulle av harme og uten motforestillinger. Jeg var fysisk tilstede og med på det hele. Høndelsen har brent seg fast,» forteller høyesterettsadvokat Olav Hestenes.

Tekst: KRISTIN MA BERG
Foto: BARBRØ FAUSKE STEINDE

NÅ — I mangel av saks tok vi brødkniven. Den var sløv. Vi hentet henne ut — ti-tolv gutter i femtenårsalderen, godt påvirket av frigjørings seiersfulle rus.

— I den opphetede stemningen ble hun snauklippet og ydmyket. Og fordi kniven var sløv, kom vi til å skade henne, minnes Olav Hestenes.

Nå er han bokaktuell med «Kamp i sort kappe». Høndelsen med tyskertøsen er nevnt i et kort avsnitt, men har opptatt langt større plass i forfatterens tanker.

— Det har ligget der hele tiden. Og jeg kunne ikke skrive en ærlig bok uten å ta det med.

Med skam husker jeg NS-folkene som ble arrestert og måtte gå spissrotgang gjennom folkemassene. Men med enda større skam ser jeg tilbake på min psykiske medvirkning til hårklippet av «Panser'n» — eller var det «Jager'n»?

Hestenes er ikke helt sikker, men selve hendelsen har brent seg fast.

— «Panser'n» og «Jager'n» var oppnavnet til to tyskertøser i Tromsøs gatebilde under krigen. De var beryktet for trafikken sin og gikk i kalveskinnskåper og gule støvletter. Det het seg at de hadde glidelås i trusen for all enkelthets skyld, fortsetter advokaten. Han

var bare femten år den gangen det skjedde.

Ingen protest

Det var ikke han som skar, det var ikke han som holdt. Men han var der og protesterte ikke. Trådte ikke frem i sort kappe med en glødende prosedyre til «tøsen»s forsvaret.

Hva med hennes fortid, lidelser og lengsler? Hva hadde livet gjort med «Panser'n»? Hva var det som hadde ført henne inn i portromme-

ne med den ene tyskeren etter den andre?

— Vi tenkte ikke slik. Vi var regjert av ustyrlige nasjonale følelser og troen på individets ubegrensede frihet. Dessuten hadde vi datidens samfunn i ryggen. Det var akseptert. Tyskertøsene skulle klippes.

Premissene i prosedyren til den 15 år gamle Olav Hestenes er kryss-tallklare. Men de holder ikke til å viske episoden ut av hans sinn.

I 45 år har den ligget der. Og han undres; kanskje lever hun — «Panser'n» med kalveskinnskåpen. El-

ler var det «Jager'n»? Han har dvelt ved tanken om å møte henne, hvis hun finnes.

Dyrke hatet

I løpet av krigsårene lærte unggutten Olav Hestenes å dyrke hatet.

«Det primitive og unyanserte hatet som det skulle ta år å fjerne fra tankene. Det var tyskerne i den mørklagte byen vi hatet så inderlig,

skriver han i boken og forteller om okkupantenes grufulle behandling av jøder og krigsfanger.

Idag er ordet hat et ord han har luket ut av sitt vokabular. I sine forsvarstaler benytter han harme.

Aldri har han gjennomlyst sine klienter for å se om «udåden» ble begått i hat. Harmen derimot, kan han forholde seg til. Harmen har ikke hatets kyniske bevissthet som makker. Harmen er spontan, naken og ærlig.

Han kom ut av krigen og ble en blankpolert Høyre-mann, med individets rett til den absolutte frihet øverst på lista. Senere viste livet ham en annen dimensjon. Varme og solidaritet. Valgspråket: «Ten-

ke fritt er stort, men tenke rett er større» av Thomas Thorild er ikke for ingenting prentet inn som forord i boken hans.

I dag karakteriserer Olav Hestenes seg som 60 prosent sosialist og 40 prosent Høyre-mann. Han har forlenget gitt avkall på kravet om individets totale frihet, og isteden byttet det ut med erkjennelsen av at et varmt samfunn krever styring.

— Toleranse, presiserer Hestenes. I dag har han den. Toleransen han så gjerne ville ha vist «Jager'n» med de gule støvlettene. Eller var det kanskje «Panser'n»? ●

100522